

Yaşamın Olağan Akışından Eşyanın Tabiatına

SANATÇI FÜSUN ONUR VE ABLASI İLHAN ONUR'UN YAŞADIKLARI KUZGUNCUK'TAKİ HAYRİ ONUR YALISI ÜZERİNE BİR DENEME...

NERGİS ABIYEVA

Görseller: Arter'in izniyle

Fusun Onur ve ablası İlhan Onur, doğup büyüdüğü ve halen yaşadıkları Kuzguncuk'taki Hayri Onur Yalısı'nı, kendilerinden sonra olduğu gibi korunarak, bir misafir sanatçı programına da ev sahipliği yapacak müze eve dönüştürülmesi amacıyla Vehbi Koç Vakfı'na bağışladı.

Fusun, İlhan ve kedileri Zorba'nın hep birlikte yaşadığı, hem İstanbul için hem de Türkiye güncel sanatı için eşsiz niteliklere sahip bu yalı üzerine bir metin kaleme almam önerildiğinde bu fikir, beni önce çok heyecanlandırırsa da, hemen ardından heyecanımın yönünü değiştiren birtakım düşüncelere sevk etti: Fusun'u mitleştirmeden, halihazırda yaratılmış olan sanatçı mitine katkıda bulunmadan, yalılı bir şehir efsanesine dönüştürmeden, Fusun'un üretimindeki etkilerini yazmanın yollarını aramaya başladım. En nihayetinde, Hayri Onur Yalısı'nı ve yalının içinde yaşayanları, tıpkı başlıktaki gibi yaşamın olağan akışından, eşyanın tabiatına uzanan bakışın doğurduğu bir deneyle anlatmaya karar verdim.

İstanbul Takıntısı¹ ve Sessizlik²

Kuzguncuk silüetinin ayrılmaz bir parçası olan bu kırmızı yalı,

Kuzguncuk'ta vakit geçirmeyi çok sevdiğim, Kuzguncuk'u kendimce "keşfettiğim" 15-16 yaşlarımda ilgimi çekmeye başlamıştı. Ancak bu evin kapısını ilk kez, yıllar sonra Fusun ve İlhan'la birlikte Maçka Sanat Galerisi'nde kurduğumuz "Siz de Bilirsiniz" sergisi sonrasında çaldım. İlk sebep-i ziyaretim, kuşkusuz işlerini çok sevdiğim bir sanatçıya duyduğum meraktan kaynaklanıyordu. Sonraki sayısız ziyaretteyse kendiliğinden gerçekleşen bir birlikte-oluş hissi vardı. Bu ziyaretlerin hiçbirinin belirli bir amacı ya da bir beklentisi olduğunu söyleyemem: Fusun, İlhan ve Zorba'yla, genellikle öğleden sonra bir saatte buluşurdum. İlhan'la banyo ettirdiğimiz analog fotoğrafları birbirimizle paylaşıp, çay saati gelince de gündelik havadislerden, daha "ciddi" konulara geçerdik: Zorba'nın yaramazlıkları, yalının bakımının zorlukları, yazmakta olduğum Tiraje Dikmen tezinin hangi aşamada olduğu, Akademi'deki heykel eğitiminin Fusun Onur'un dönemindeki niteliği gibi... Sözcükleri paylaştığımız gibi, uzun sessizlikleri de 40 yıllık dostmuşuzcasına rahatsızlık hissi duymadan, Boğaz'ı temaşa ederek paylaştığımız olurdu. Belki de bu paylaşımlar, Fusun

Onur'un deyimiyle "müzik başlamadan ya da bittikten sonraki büyük sessizlik"lerdi.³ Bu eve ziyaretlerim pandemi başlayıncaya kadar belirli aralıklarla devam etti.

BURASI⁴

Hayri Onur Yalısı için en çok söylenen ya da en çok rastladığım sözlerden biri, burada zamanın durduğudur. Oysa burası, bana hep zamanın aktığı bir yer gibi gelmiştir. Zamanın katmanlarını çok güçlü bir biçimde hissetsem de, bedenimin içinde, zihnimde ve beni kucaklayan bu evde gündelik bir akışın dolaştığını duyumsadım hep. Çünkü burası, biriktirilen her nesneye ya da anıya rağmen, "Şimdi sana son günlerde üzerinde çalıştığım işleri göstermek istiyorum" diyen üretken bir sanatçının, bu sanatçıya inanmış bir arşivci olan İlhan'ın ve kendini zorbalıkla ailenin bir üyesi yapan Zorba'nın evi.

Herhangi Bir İskemle⁵

Yapıtlarının nesnesiyle, maddi varlığıyla ilgilenmeyen, "bir iş yapıldığında, bitmiştir"⁶ diyen, bitirdiği işlerini önce evinin önündeki denize⁷, sonra da denize acıdığı için çöpe atan bir sanatçının aile yadigarı nesnelere muntazam bir şekilde, düzenine de sadık kalarak sakladığı bir evdeyiz. Fusun, annesinden kalan bir tül, üzerinde çalıştığı bir işi için kestikten sonra ne kadar pişman olduğunu anlattığında, maddi "şeylerle" yalnızca güçlü bağlar kurduğunda ilgilendiğini daha iyi kavramıştım. Fusun Onur için sanat yapıtı olacak nesne, sevgi dolu bağlar kurduğu nesnelere daha önemli değildir. Yaptığı işi daha az sevdiğinden değil; çalışırken süreçle sonuçtan daha çok ilgilendiğinden, kendini aşma ve yeni işlere yer açma istencinin ağır basmasından.

Tam da burada, Fusun'un 1985'te Taksim Sanat Galerisi'nde gerçekleştirdiği sergisinin isminin "Yaşam,